

Huvudman

Kristna Skolföreningen i
Örkelljunga (org. nr 8376003672)
info@solangsskolan.se

Beslut

Datum 2024-12-17

Dnr 2024:6225

Sida 1 (21)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Solängskolan i Örkelljunga kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kristna Skolföreningen i Örkelljunga att senast **måndag den 17 mars 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande konfessionella inslag och särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Kristna Skolföreningen inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Kristna Skolföreningen i Örkelljunga ska vidta följande åtgärder

Konfessionella inslag i utbildningen

1. Se till att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Detta innebär att upphöra med religiösa inslag i utbildningen som initieras eller genomförs av personal eller rektorn. (1 kap. 5 § skollagen)
2. Se till att de konfessionella inslag som förekommer under morgonsamlingar i klassrummet och skolavslutningar avgränsas, schemamässigt eller i tid, från övriga aktiviteter och andra icke-konfessionella inslag. (1 kap. 7 b § skollagen)
3. Se till att de elever som inte vill delta i ett konfessionellt inslag ges möjlighet att helt utebli från det konfessionella inslaget. I frågan om en elev vill delta i ett konfessionellt inslag eller inte, ska elevens egen uppfattning tillmätas betydelse i förhållande till elevens ålder och mognad. (1 kap. 7 b och 10 §§ skollagen)

4. Se till att försäkra sig om att vårdnadshavare samt elever, utifrån ålder och mognad, är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt. Detta innebär också att elever som inte får skriftlig information enligt punkten 4 nedan, muntligen ska få information om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt. Inkom med redogörelse för på vilket sätt huvudmannen har försäkrat sig om detta samt uppgift om vilken information som har lämnats, till vilka grupper samt när och hur detta har skett. (1 kap. 7 b § skollagen)
5. Se till att skriftligen informera elever och vårdnadshavare om samtliga konfessionella inslag i utbildningen. Informationen ska innehålla uppgifter om vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma samt en påminnelse om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt. Inkom med den skriftliga information som har lämnats samt med uppgift om när, till vilka grupper samt på vilket sätt informationen har lämnats. (1 kap. 7 c och d §§ skollagen)
6. Fram till dess att huvudmannen har lämnat skriftlig information till samtliga vårdnadshavare och elever i mellan- och högstadiet om vid vilka tillfällen konfessionella inslag kan förekomma, enligt punkt 5 ovan, ska huvudmannen upphöra med konfessionella inslag i utbildningen. (1 kap. 7 c § skollagen)

Särskilt stöd

1. Se till att särskilt stöd som sätts in för elever utgår från ett utrett och konstaterat stödbehov. Detta innebär att en utredning om behov av särskilt stöd ska göras för de elever som ges sådant stöd utan att det finns en utredning som visar ett behov av det särskilda stödet. De utredningar som genomförs under perioden den 17 december 2024 till och med den 7 mars 2025 ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap 7 § skollagen)
2. Se till att beslut om särskilt stöd för elever fattas inom ramen för ett åtgärdsprogram. De åtgärdsprogram som upprättas under perioden den 17 december 2024 till och med den 7 mars 2025 ska ges in i

samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)

3. Se till att det av beslut om åtgärdsprogram framgår vem som är ansvarig för uppföljning respektive utvärdering. (3 kap. 9 § skollagen)
4. Se till att det i beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram framgår hur beslutet kan överklagas. Om det under perioden den 17 december 2024 till och med den 7 mars 2025 fattas beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram ska ett sådant beslut ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (28 kap. 16 §, 29 kap. 10 § skollagen och 33 § förvaltningslagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar som avser att undervisningen är fri från konfessionella inslag i ämnet musik samt elevers tillgång till elevhälsa.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:6225) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har genomfört en riktad tillsyn av Solängskolan belägen i Örkelljunga kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen bland annat kontrollerat om verksamheten vid Solängskolan följer gällande bestämmelser om konfessionella inslag i utbildningen, särskilt stöd samt tillgång till elevhälsa. Skolinspektionen har även kontrollerat om undervisningen i ämnet musik är fri från konfessionella inslag.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, rektorn och representant för huvudmannen samt genom observationer den 4 och 6 september 2024. Vid besöket närvarade Skolinspektionen på lektioner och morgonsamlingar. Skolinspektionen har

den 27 september 2024 genomfört en digital kompletterande intervju med två lärare.

Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat huvudmannens skriftliga information om konfessionella inslag samt underlag kopplat till särskilt stöd. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning. Därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Konfessionella inslag i utbildningen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Konfessionella inslag i utbildningen och avgränsning av dessa

Av skolans skriftliga information, så kallat *Förväntansdokument*, framgår under rubriken *Konfessionella inslag i utbildningen* att det kan förekomma kristna inslag i samband med morgonsamling och vid firande av högtider.

Morgonsamlingen återfinns som en position i de scheman som Skolinspektionen tagit del av och hålls flera dagar i veckan i samtliga årskurser. Det framkommer i samtliga intervjuer att morgonsamlingen med lärare oftast hålls i samma klassrum som eleverna har undervisning i och att den består av textläsning och bön samt efterföljande information om dagen. En av de morgonsamlingar som Skolinspektionen observerar vid besöket inleds med att läraren läser ur en andaktsbok för eleverna. Därefter ber

läraren en bön tillsammans med de elever som vill. Efter bönen går läraren igenom dagen med eleverna och informerar då om avvikelser från schemat den aktuella dagen. Därefter säger läraren att morgonsamlingen är slut och att lektionen börjar. I alla intervjugrupper bekräftas att morgonsamlingen går till på detta sätt. Det framkommer också i intervjuer med elever, lärare och rektor att morgonsamling ibland hålls gemensamt i aulan. Vid dessa tillfällen deltar årskurserna 1-4 tillsammans och årskurserna 5-9 tillsammans. Det kan vara lärare, rektorn eller en inbjuden person såsom prästen i byn som håller i morgonsamlingen i aulan. Den som håller i morgonsamlingen talar ofta om Gud och kan exempelvis läsa något från en andaktsbok eller sjunga en sång. Morgonsamlingen i aulan avslutas med att de tillsammans ber en kort bön. Information om dagen ges sedan till eleverna i klassrummet. I intervju med lärare, rektorn och huvudmannens representanter säger de att de anser att den andaktsläsning och bön som förekommer vid morgonsamlingen är konfessionella inslag.

Vid Skolinspektionens observation av morgonsamling i klassrummet stannade alla elever kvar i klassrummet under hela morgonsamlingen och även under bönen. På fråga till rektorn om bönen skulle kunna avgränsas från genomgång av dagens schema vid morgonbön i klassrummet svarar hen att elever som inte vill vara med skulle kunna delta i en alternativ aktivitet i stället. Skolan har en planering för detta men eftersom ingen elev har anmält sig så har skolan inte genomfört detta i praktiken. Representanter för huvudmannen säger att de tycker att det finns en tydlig avgränsning mellan de konfessionella inslagen och den allmänna informationen och att de inte känner till att det sker en sammanblandning. En representant uppger att det finns en tydlig avgränsning, i och med att elever kan delta genom att sitta med passivt eller välja någon alternativ aktivitet. Representanterna säger samtidigt att det skulle vara lätt att avskilja de konfessionella inslagen från den allmänna informationen om det skulle behövas. I samband med kommunikering av tjänsteanteckningen uppger huvudmannen vidare att de anser att det finns en tydlig avgränsning mellan de konfessionella inslagen och den allmänna informationen då det konfessionella inslaget pågår mellan kl. 08.30 och 08.40 och då läraren därefter säger att morgonsamlingen är slut och lektionen kan börja.

Samtliga intervjuade grupper uppger att konfessionella inslag också förekommer vid skolans avslutningar. Såväl lärare som rektorn och huvudmannen uppger att det förekommer andakt och bön och att detta är konfessionella inslag. De uppger vidare att de psalmer som förekommer är sådana som traditionellt sjungs vid skolavslutningar och att de är ett uttryck

för tradition och kultur och inte utgör ett konfessionellt inslag. Både rektorn och representant för huvudmannen uppger att det skulle vara möjligt att avgränsa de konfessionella inslagen i skolavslutningen från övriga inslag. Huvudmannens representant uppger dock att de inte vill det eftersom det skulle vara ett sätt att gömma undan deras tro som är en del av deras skola.

Vidare framkommer i intervjuer med elever, lärare och elevhälsans representanter att bön också förekommer inför lunchen och i slutet av skoldagen. Enligt elever hålls bönen före lunch efter att lektionen har avslutats men innan de går ut från klassrummet. Av observationer framgår att elever lägger undan sitt material och ställer sig upp vid sina bänkar och sedan ber läraren en bön som bland annat innehåller orden "Gud välsigne dig". Därefter lämnar de klassrummet för att gå till matsalen. Vid ett observerat tillfälle hålls bönen före lunch i korridoren utanför klassrummet. Elever i högstadiet berättar att de bara ber före maten ibland och att det är beroende av läraren om det gör det eller inte. De ber dock inte vid skoldagens slut. Enligt elever i låg- och mellanstadiet går det till på samma sätt när det gäller bön vid skoldagens slut, det vill säga att läraren ber en bön efter att de avslutat lektionen men innan de lämnar klassrummet. Rektorn uppger att elever och lärare kanske kallar det för bön vid lunch och skoldagens slut, men att det inte är en andakt utan verser med inslag av tacksamhet som kan liknas vid mindfulness. Det är inte riktat till en specifik Gud utan alla ska kunna delta. Enligt rektorn är det därför inte att anse som bön och därmed inte heller ett konfessionellt inslag. Huvudmannens representanter uppger att de känner till att det förekommer bön före lunchen. En representant uppger att det sker en övergång mellan lektion och lunch men att hen har förstått det som att det inte är fråga om bön som i en andakt utan mer standardiserade böner eller verser, såsom "Tack gode Gud för maten". En representant uppger att hen känner till att lärare avslutar dagen på ett gemensamt sätt genom en samlad avrundning på dagen, men att hen inte kan svara på hur det utförs i varje klass. En representant säger att hen inte känner till att det förekommer bön vid skoldagens slut.

Frivilligheten samt försäkran om att elever och vårdnadshavare är införstådda med den

I huvudmannens skriftliga information om konfessionella inslag i utbildningen, *Förväntansdokument*, anges bland annat att elevens deltagande [i konfessionella inslag som förekommer på skolan] är frivilligt och att eleven antingen deltar aktivt och bidrar med tankar och frågor eller så deltar eleven passivt men är närvarande. Det tredje sättet är att eleven

anmäler sig till skolans expedition i början av terminen för att i stället delta i en alternativ samling. Att helt utebli registreras som ogiltig frånvaro.

I intervjuer med såväl elever, lärare, elevhälsans representanter som rektorn framkommer att alla elever på skolan närvarar vid morgonsamlingen. Elever i alla intervjugrupper uppger att de måste vara med vid konfessionella inslag men att det är frivilligt för dem att delta i bönen. Flera elever uppger att de tror att de får frånvaro om de skulle utebli från morgonsamlingen. Någon elev säger också att elever måste vara med vid skolavslutningar eftersom det är skolplikt och att de annars behöver ansöka om ledighet. Elever säger att de som inte vill delta i bönen kan sitta stilla på sin plats. Någon elev berättar att det hänt att en elev inte ville vara med vid morgonbönen och att läraren då sa att eleven inte behövde be men skulle stanna kvar och vara tyst och inte störa. Lärare säger att det är frivilligt för eleverna att delta i bön och att de elever som inte vill be ska sitta kvar tysta och tänka på något annat. Några lärare samt elevhälsans personal säger att det finns en alternativ aktivitet för elever som inte vill delta i morgonbönen. Ingen elev har dock anmälts till detta enligt elevhälsan. Lärare säger att en alternativ aktivitet ska avtalas i förväg, och elevhälsans personal säger att elever inte kan "hatta fram och tillbaka". Om en elev inte vill delta vid ett enskilt tillfälle kan eleven, enligt representant för elevhälsan, sitta med och vara passiv. Både lärare och representanter för elevhälsan säger att de måste kunna hålla koll på eleverna och elevhälsan säger att de inte vill att det ska vara något spring.

Rektorn uppger att skolan har ett tillsynsansvar som de måste kunna lösa organisatoriskt. Om en elev väljer att vara med på den alternativa aktiviteten ska det gälla alla dagar, eleven kan inte välja dag för dag. Eleven kan ändra sig under läsårets gång, men tanken är att det ska avse en längre tid. Rektorn uppger vidare att de på grund av tillsynsansvaret inte vill att elever lämnar klassrummet i förväg för att de inte vill delta i bönen. Rektorn tillägger att det inte går att lösa sådana saker i stunden utan det måste ske på ett organiserat sätt för att inte skapa oreda.

På frågor om hur huvudmannen och skolan har försäkrat sig om att elever och vårdnadshavare är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt uppger rektorn och huvudmannens representanter att elever och vårdnadshavare ges information om detta vid flera tillfällen; i samband med att elev/vårdnadshavare ansöker till skolan, muntlig information till eleven första dagen hen börjar i skolan samt att förväntansdokument med information om bland annat konfessionella inslag skickas ut till vårdnadshavare och elever via mejl. Rektorn uppger att hen i samband med utskicket bett vårdnadshavarna att gå igenom den skriftliga

informationen med sina barn eftersom det har gjorts uppdateringar. Vidare uppger rektorn att hen har gett muntlig information till elever som går i årskurserna 5–9 i början av terminen samt att årskurserna 1–4 ska få information kommande vecka. Efter Skolinspektionens besök har huvudmannen inkommit med en skrivelse där det framgår att rektorn även informerat årskurserna 1-4 muntligen om de konfessionella inslag som finns på skolan och om frivilligheten att delta i dessa.

Rättslig reglering

Avgränsning av konfessionella inslag i utbildningen

Enligt 1 kap. 3 § skollagen avses med konfessionell inriktning, en inriktning på verksamhet som innebär att det där förekommer konfessionella inslag. Vidare framgår att med konfessionella inslag avses bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag.

Av förarbetena till ovan nämnda bestämmelser [prop. 2021/22:157, s. 109] framgår att formuleringen ”bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion” avser religionsutövande som ligger nära religionsfrihetens kärna enligt regeringsformen. Inslag som omfattas är till exempel trosbekännelse, bön och predikan. Betydelsefullt kan också vara i vilket sammanhang en handling sker. Även sjungande av religiösa sånger eller recitation av religiösa texter kan innebära bekännande eller förkunnande beroende på ordalydelsen och omständigheterna när detta utförs.

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Av skollagen 1 kap. 7 a § framgår att om huvudmannen för en fristående skola har fått godkännande att bedriva utbildningen med konfessionell inriktning, får andra aktiviteter i utbildningen än undervisningen ha en sådan inriktning, med de begränsningar som följer av 7 b och 7 c §§.

Enligt 1 kap. 7 b § skollagen får en utbildning med konfessionella inriktning undantag från det som anges i 5 § tredje stycket om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag. Ett konfessionellt inslag ska avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen. Om det i undantagsfall inte är möjligt att avgränsa ett konfessionellt inslag från en annan aktivitet i utbildningen utan att syftet med aktiviteten går förlorad, får det konfessionella inslaget ingå i aktiviteten. Om ett barn eller en elev inte vill delta i en aktivitet där ett konfessionellt

inslag ingår ska barnet eller eleven erbjudas att ta del i en likvärdig aktivitet som inte innehåller sådana inslag.

Av förarbetena [prop. 2021/22:157 s. 109] framgår att för att det ska vara fråga om ett konfessionellt inslag krävs, förutom att det ska vara fråga om bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion, att inslaget "initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag". Huvudmannen kan alltså uppdra åt någon annan, till exempel rektorn eller annan personal eller ett religiöst samfund, att genomföra de konfessionella inslagen som huvudmannen beslutat ska förekomma inom utbildningen. Om religiösa inslag initieras och genomförs av någon annan, exempelvis en rektor, en lärare eller annan personal i skolan, utan att inslaget är sanktionerat av huvudmannen faller ett sådant agerande inte inom definitionen och utgör alltså inte ett konfessionellt inslag. Ett sådant inslag är dock fortfarande inte tillåtet om det initieras av personalen eftersom ett sådant inslag inte skulle vara förenligt med till exempel kravet i 5 § tredje stycket på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet eller med läroplanerna (jfr 11 §). Det är huvudmannen som enligt 2 kap. 8 § ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Av förarbetena [prop. 2021/22:157 s. 51 och 115] framgår att för att kravet på frivillighet ska kunna uppfyllas bör barnet eller eleven alltid ha rätt att utebli från det konfessionella inslaget samt att det frivilliga deltagandet underlättas om huvudmannen avgränsar det konfessionella inslaget, schemamässigt eller i tid. Ett exempel är att en bön inte ska ingå som ett moment i en morgonsamling där information om dagens aktiviteter ska lämnas. Huvudmannen kan i stället skilja mellan en morgonstund med ett konfessionellt inslag, exempelvis bön, som det är frivilligt att delta i, och en därefter följande morgonsamling utan konfessionella inslag som syftar till att lämna information om dagens verksamhet. Om det i undantagsfall inte är möjligt att avgränsa ett konfessionellt inslag från en annan aktivitet i utbildningen utan att syftet med aktiviteten går förlorat, får det konfessionella inslaget ingå i aktiviteten. Som exempel kan nämnas en religiös måltid som innehåller konfessionella inslag som enligt traditionen ska utföras vid olika tillfällen under måltiden. I ett sådant fall kan inte det konfessionella inslaget avgränsas från måltiden i övrigt utan att måltiden förlorar sin karaktär. I sådana fall är det tillåtet att låta konfessionella inslag ingå i måltiden. Om en elev inte vill delta i en aktivitet, där ett konfessionellt

inslag ingår ska barnet eller eleven erbjudas att ta del i en likvärdig aktivitet som inte innehåller konfessionella inslag. Det är viktigt att frivilligheten blir reell och att huvudmannen säkerställer att de elever som väljer att avstå från ett konfessionellt inslag inte exkluderas från gemenskapen eller på andra sätt drabbas av negativa konsekvenser.

Frivilligheten samt försäkran om att elever och vårdnadshavare är införstådda med den

Av 1 kap. 7 b § skollagen framgår att deltagande i konfessionella inslag alltid ska vara frivilligt. Huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och elever är införstådda med detta.

Enligt 1 kap. 10 § skollagen ska barnets bästa vara utgångspunkt i all utbildning som rör barn. Med barn avses varje människa under 18 år. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Det framgår vidare av förarbetena [prop. 2021/22:157 s. 49–51 och 114–115] att huvudmannen alltid på förhand ska försäkra sig om att vårdnadshavare och elever är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt. Detta kan ske på olika sätt, genom skriftlig information till vårdnadshavare och elever i förväg eller genom muntlig information. Denna bestämmelse går längre än bestämmelsen om skriftlig information och innebär bland annat att elever som inte får skriftlig information ska få muntlig information. Det kan också innebära att muntliga förtydliganden behöver göras inför enskilda konfessionella moment, så att det inte i den praktiska situationen framstår som att det inte finns någon valfrihet. Av förarbetena framgår också att för att kravet på frivillighet ska kunna uppfyllas bör barnet eller eleven alltid ha rätt att utebli från det konfessionella inslaget.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det förekommer otillåtna religiösa inslag i utbildningen. Vidare bedömer Skolinspektionen att det finns brister i arbetet med de konfessionella inslag som förekommer i utbildningen, både vad gäller kravet på att konfessionella inslag ska avgränsas samt att deltagande i sådana inslag alltid ska vara frivilligt.

Otillåtna religiösa inslag

Av intervjuer med elever, representanter för elevhälsan och lärare framgår att det förekommer bön före lunch och vid skoldagens slut. Detta framkommer även vid Skolinspektionens observationer då läraren ber en bön som bland annat innehåller orden "Gud välsigne dig". Enligt rektorn ska detta dock inte ses som böner som utgör konfessionella inslag utan som inslag av tacksamhet jämförbart med mindfulness. Av intervju med representanter för huvudmannen framkommer att de känner till att det sker övergångar från lektion till lunch och samlade avrundningar av dagen men de kan inte svara på hur det går till i varje klass. Det framgår vidare att huvudmannen inte är fullt införstådd med huruvida det förekommer bön i dessa sammanhang.

För att det ska vara fråga om ett konfessionellt inslag i skollagens mening krävs att inslaget initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag. De böner som förekommer i samband med lunch och skoldagens slut utgör enligt Skolinspektionens mening religiösa inslag. Utredningen visar dock att dessa inslag inte initierats av eller genomförs på uppdrag av huvudmannen. Detta innebär att de inte kan anses utgöra konfessionella inslag i skollagens mening. Att dessa religiösa inslag förekommer i utbildningen är dock inte förenligt med skollagens krav på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. De är därför otillåtna.

Konfessionella inslag i utbildningen och avgränsning av dessa

Av Skolinspektionens utredning framgår att det förekommer konfessionella inslag i form av andakt/andaktsläsning och bön vid morgonsamlingar samt vid skolavslutningar.

Skolinspektionen bedömer att såväl morgonsamlingar som skolavslutningar är att betrakta som aktiviteter i utbildningen som inte är undervisning. Det är tillåtet att ha konfessionella inslag i utbildningen vid en fristående skola som har fått godkännande att bedriva utbildning med konfessionell inriktning, vilket Solängskolan har, men deltagandet i konfessionella inslag måste då vara frivilligt och övriga krav som ställs i skollagen måste vara uppfyllda. För att underlätta det frivilliga deltagandet ska de konfessionella inslagen som huvudregel avgränsas från övriga aktiviteter i utbildningen.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det vid morgonsamlingar i klassrummet och skolavslutningar vid Solängskolan förekommer en blandning av både konfessionella inslag i form av andakt/andaktsläsning och

bön samt icke konfessionella inslag, såsom genomgång och praktisk information om dagen respektive framträdanden av elever.

Av skollagen framgår att ett konfessionellt inslag ska avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen. Det är endast om det inte är möjligt att avgränsa ett konfessionellt inslag från en annan aktivitet i utbildningen utan att syftet med aktiviteten går förlorat, som undantag får göras för detta. I förarbetena anges uttryckligen att en bön inte ska ingå som ett moment i en morgonsamling där information om dagens aktiviteter ska lämnas. I stället föreslås att huvudmannen skiljer mellan en morgonstund med konfessionellt inslag, till exempel bön, som det är frivilligt att delta i, och en därefter följande morgonsamling utan konfessionella inslag som exempelvis syftar till att lämna information om dagens verksamhet. Det har inte framkommit något som talar för att det inte skulle vara möjligt att avgränsa de konfessionella inslagen som förekommer under morgonsamlingar och skolavslutningar från övriga inslag utan att syftet med aktiviteten i går förlorat. En sådan undantagssituation som skulle tillåta avsteg från kravet att konfessionella inslag ska avgränsas från övriga aktiviteter i utbildningen, föreligger därför inte.

Skolinspektionen konstaterar mot ovanstående bakgrund, att kravet på att konfessionella inslag ska vara avgränsade från andra aktiviteter i utbildningen inte är uppfyllt vid Solängskolan när det gäller morgonsamlingar i klassrummen och skolavslutningar. Att muntligen informera om att eleverna inte behöver delta i bönen när de befinner sig i samma rum innebär inte en avgränsning i skollagens mening. Huvudmannens synpunkter om att det sker en schemamässig avgränsning mellan samling och lektion påverkar inte denna bedömning då utredningen visar att det förekommer både konfessionella inslag och information om dagen på den tid som i schemat utgörs av morgonsamling. Vad gäller den andakt och bön som förekommer vid gemensam morgonsamling i aulan framkommer inte annat än att dessa konfessionella inslag är avgränsade från andra aktiviteter i utbildningen. Detta då de konfessionella inslagen inte kombineras med exempelvis information om dagen.

Frivilligheten samt försäkran om att elever och vårdnadshavare är införstådda med den

Skolinspektionen bedömer vidare att verksamheten vid Solängskolan inte följer författningarna vad gäller frivilligheten för elever att delta i konfessionella inslag i utbildningen. Av skollagen framgår att deltagande i konfessionella inslag alltid ska vara frivilligt.

Av förarbetena framgår att elever, för att kravet på frivillighet ska kunna uppfyllas, alltid ska ha rätt att utebli från konfessionella inslag eller, för det fall att ett konfessionellt inslag inte kan avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen, få ta del av en likvärdig aktivitet utan konfessionella inslag. Huvudmannen/skolan har ett upplägg där man erbjuder en alternativ aktivitet för de elever som inte vill delta i morgonsamling med konfessionella inslag. Motsvarande alternativa aktiviteter finns inte för skolavslutningar och utredningen visar att eleverna inte har möjlighet att utebli från de konfessionella inslag som förekommer vid dessa tillfällen. När det gäller skolavslutningarna försvåras elevernas möjligheter att utebli från dem också av att de innehåller icke konfessionella inslag i form av uppträdanden inför vårdnadshavare. Vad gäller morgonsamlingarna kan elever visserligen kan anmäla att de inte vill delta vid dessa, antingen i början av terminen eller under terminens gång. Utredningen visar dock att elever inte kan ändra sig från en dag till en annan och att elever inte ges möjlighet att utebli från ett enskilt tillfälle. I dessa fall måste eleven närvara, men behöver inte delta i bönen. Eftersom elever inte ges möjlighet att utebli från varje enskilt tillfälle gör Skolinspektionen bedömningen att kravet på att det *alltid* ska vara frivilligt att delta i konfessionella inslag inte kan anses uppfyllt.

Skriftlig information om konfessionella inslag till vårdnadshavare och elever

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I samband med Skolinspektionens tillsynsbesök begärdes dokumentation in som visar vilken information om konfessionella inslag som lämnats till elever och vårdnadshavare. Av den skriftliga informationen, så kallat förväntansdokument, som Skolinspektionen tagit del av, framgår att det på skolan förekommer konfessionella inslag vid morgonsamling och vid firande av högtider. Det anges ingen närmre beskrivning av vilka konfessionella inslag som kan förekomma. Vidare anges att elevens deltagande är frivilligt och att detta innebär att eleven antingen deltar aktivt och bidrar med tankar och frågor eller så deltar eleven passivt men är närvarande. Det tredje sättet är att eleven i början av terminen anmäler till skolans expedition att eleven vill delta i en alternativ samling. Det anges också att om elever helt uteblir registreras det som ogiltigt frånvaro.

Rektorn och representant för huvudmannen uppger bland annat följande. Inför varje läsår skickas förväntansdokumentet ut digitalt till samtliga elever och deras vårdnadshavare. Efter att rektorn kontrollerat visar det sig att informationen av misstag inte skickats till elever innevarande hösttermin. I

komplettering till Skolinspektionen har huvudmannen förklarat att ett missförstånd lett till att skriftlig information om frivillighet att delta i konfessionella inslag till elever inte skickats ut till dem som planerat men att eleverna nu fått del av sådan information via mejl.

Rättslig reglering

Skriftlig information om konfessionella inslag till vårdnadshavare och elever

Enligt 1 kap. 7 c § skollagen får konfessionella inslag vid fristående skolor och fritidshem med konfessionell inriktning endast förekomma vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat om. Sådan information ska lämnas till barnets vårdnadshavare, och i mellanstadiet och i högstadiet även till eleven.

Av 1 kap. 7 d § skollagen framgår att information enligt 7 c § ska innehålla uppgifter om 1. vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma, 2. vilken likvärdig aktivitet utan konfessionella inslag som erbjuds som ett alternativ till en aktivitet där sådana inslag ingår enligt 7 b § tredje stycket, och 3. en påminnelse om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt.

Av förarbetena till bestämmelserna ovan [prop. 2021/22:157 s. 50–51 och 116–117] framgår att det är viktigt att den skriftliga informationen är tydlig. Informationen ska innehålla vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma. Informationen kan exempelvis handla om att det regelbundet förekommer inslag i form av andakt, predikan, trosbekännelse, bönestunder eller böner under en morgonstund före morgonsamlingen eller inför måltider. Om aktiviteter planeras där det inte går att exkludera konfessionella inslag i aktiviteten utan att syftet med aktiviteten går förlorad, ska information lämnas om sådana aktiviteter.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med att skriftligen informera vårdnadshavare och elever om de konfessionella inslag som förekommer på skolan. Det framgår, utöver morgonsamlingen, inte tydligt vid vilka tillfällen konfessionella inslag förekommer utan det anges endast att det förekommer vid firande av högtider. Det saknas också information om vilka konfessionella inslag, andakt/andaktsläsning och/eller bön, som kan förekomma vid dessa tillfällen. Den skriftliga information som lämnas till vårdnadshavare och elever uppfyller således inte författningarnas krav.

Konfessionella inslag får enligt skollagen bara förekomma vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat vårdnadshavare och elever i mellan- och högstadiet om. Skolinspektionen konstaterar således att det inte får förekomma konfessionella inslag i utbildningen på Solängsskolan förrän föreskriven information har gått ut till vårdnadshavare och elever.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har fått in en förteckning över elever som anmäls vara i behov av särskilt stöd. Av förteckningen framgår när anmälan gjorts, när utredning startats samt uppgift om huruvida ett åtgärdsprogram har upprättats eller inte.

Anmäla elevers behov av särskilt stöd

Av huvudmannens förteckning framgår att 13 elever har anmäls vara i behov av särskilt stöd. I intervjuer med lärare, elevhälsans representanter och rektorn framkommer att lärare gör en anmälan om utredning av eventuellt behov av särskilt stöd om de känner oro över att en elev, trots extra anpassningar, inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås. Anmälan sker oftast muntligt till elevhälsan när lärare har veckovisa arbetslagsmöten tillsammans med specialpedagogen. Ärendet tas sedan upp i elevhälsoteamet. Representanter för elevhälsan uppger att anmälan om särskilt stöd kan gälla både kunskapsmässiga och/eller andra svårigheter.

Utredning av behov av särskilt stöd och åtgärdsprogram

Av intervju med lärare och elevhälsa framgår att en pedagogisk kartläggning kan göras både innan och efter en elev anmäls vara i behov av särskilt stöd. En sådan kartläggning kan leda till att en handlingsplan upprättas. Rektorn uppger att handlingsplanen utformas utifrån det som framkommer i den pedagogiska kartläggningen. Av den framgår vem som är ansvarig för insatsen och vilket stöd eleven ska ha. Rektorn uppger att dokumentet handlingsplan inte är ett juridiskt dokument utan en plan som de använder under cirka en månad för att testa sig fram. Därefter görs en utvärdering av den. Det kan, enligt rektorn, till exempel handla om extra stöd av specialpedagog under en kortare period. Flera lärare uppger att extra anpassningar dokumenteras i handlingsplanen. En lärare uppger att

handlingsplanen kan vara ett komplement till ett åtgärdsprogram. Representant för huvudmannen uppger att skolan använder sig av handlingsplaner i stället för åtgärdsprogram. Rektorn uppger vidare att kartläggningen och handlingsplanen samt utvärderingar av denna tillsammans med anteckningar från möten med vårdnadshavare sammantaget utgör en utredning om särskilt stöd. På fråga till rektorn om det alltid startas en utredning om särskilt stöd när hen har fått en anmälan om att extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska nå målen, svarar rektor ja. Enligt rektor leds utredningarna av specialpedagogen och genomförs av arbetslaget på deras möten. Rektor uppger vidare att det efter en utredning om särskilt stöd fattas beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram.

Av skolans förteckning framgår att en utredning har startats för samtliga elever som anmälts förutom en elev i årskurs 3 där behovet av stöd anmäldes i augusti 2021. När rektorn får frågan om det finns en utredning om särskilt stöd avseende denna elev svarar rektorn att det inte finns en fullständig pedagogisk utredning. Rektorn uppger vidare att eleven har haft fullt stöd av elevassistent sedan första skoldagen och att det finns en handlingsplan men inget åtgärdsprogram för eleven. Av huvudmannens synpunkter på tjänsteanteckningen framgår att huvudmannen bekräftar att elever kan ha stöd av elevassistent utan att det finns en pedagogisk utredning eller ett åtgärdsprogram. Det görs gällande att detta görs inom ramen för ledning och stimulans för att hjälpa elever att nå sin fulla potential och att det inte handlar om att eleven riskerar underkänt betyg. Huvudmannen uppger att de gärna sätter in mer stöd än vad de är skyldiga att ge.

Skolinspektionen har tagit del av det fullständiga underlaget för fyra av de elever som anmälts till elevhälsan. Av underlaget avseende dessa elever framgår att det för tre av eleverna finns en pedagogisk kartläggning, en handlingsplan samt anteckningar från möten. För den fjärde eleven finns handlingsplan och anteckningar från möten. För en av eleverna har ett åtgärdsprogram upprättats och för en av eleverna har det fattats beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. För de övriga två eleverna finns inget åtgärdsprogram men det finns beslut om anpassad studiegång.

Av det underlag som har getts in beträffande de två eleverna som har fått beslut om anpassad studiegång kan det inte utläsas att det finns behov av en

sådan åtgärd. För den ena eleven har det i den pedagogiska kartläggningen identifierats behov av åtgärder som exempelvis uppstartshjälp, möjlighet att ta pauser och inläsningstjänst. Det kan dock inte utläsas av utredningen att eleven har behov av anpassad studiegång. För den andra eleven finns det ingen pedagogisk kartläggning och det går inte att utläsa ur de övriga dokumenten vilket behov av stöd skolan har identifierat att eleven har.

Rektorn bekräftar att det saknas åtgärdsprogram för elever som har anpassad studiegång men hänvisar till att det finns handlingsplaner och att det finns beslut om anpassad studiegång som utgör ett juridiskt dokument. Huvudmannen uppger att skolan har en egen modell med handlingsplaner i stället för åtgärdsprogram och att det inte är någon egentlig skillnad då elevhälsan är inblandad och det finns en tidsatt uppföljning.

Innehåll i beslut om åtgärdsprogram och beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram

Skolinspektionen har tagit del av ett beslut om åtgärdsprogram och ett beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogrammet är beslutat av rektorn. Av åtgärdsprogrammet framgår elevens behov av stöd och åtgärder. Det framgår även när åtgärdsprogrammet ska följas upp och utvärderas. Det framgår också att vårdnadshavare tagit del av innehållet och att beslutet går att överklaga. Dock saknas det information om vem som är ansvarig för både uppföljning och utvärdering.

Beslutet om att inte upprätta åtgärdsprogram är fattat av rektorn. Beslutet innehåller inte en överklagandehänvisning. Rektorn bekräftar i intervju att en sådan saknas.

Rättslig reglering

Utreda elevers behov av särskilt stöd

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 § skollagen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd

ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Åtgärdsprogram

Enligt 3 kap. 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 3 kap. 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §. Om en utredning enligt 3 kap. 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

I 29 kap. 10 och 11 §§ skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän.

Enligt 33 § förvaltningslagen och 28 kap. 16 § skollagen ska eleven underrättas och i de fall eleven inte är myndig elevens vårdnadshavare om hur denne/de kan överklaga beslutet om åtgärdsprogram till Skolväsendets överklagandenämnd, i samband med att eleven/de får del av beslutet.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vad gäller skolans arbete med särskilt stöd. Utredningen i ärendet visar att det finns elever som ges särskilt stöd i form av elevassistent och anpassad studiegång utan att det finns ett utrett behov av den särskilda stödåtgärden. Vad gäller eleven som ges stöd i form av elevassistent framkommer av huvudmannens synpunkter att sådant stöd ges inom ramen för ledning och stimulans. Att en elev ges fullt stöd under flera år av elevassistent är dock enligt Skolinspektionens mening en särskild stödåtgärd.

Utredningen visar vidare att elever ges ovan nämnda stödåtgärder utan att det har fattats ett beslut om detta inom ramen för ett åtgärdsprogram. Det

finns inget som hindrar att det fattas separata beslut eller tas fram handlingsplaner som komplement till ett åtgärdsprogram men åtgärden ska enligt skollagen alltid framgå av ett åtgärdsprogram.

Skolinspektionen konstaterar vidare att det finns brister i utformningen av granskat åtgärdsprogram eftersom det saknas uppgift om vem som är ansvarig för uppföljning respektive utvärdering. Därutöver saknas överklagandehänvisning i beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram.

Det har i övrigt inte framkommit annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller anmälan om utredning av en elevs eventuella behov av särskilt stöd, att samråd ska ske med elevhälsan vid utredning och att elev och vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogram utarbetas samt underrättas om innehållet i beslutet om åtgärdsprogram.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Kristna Skolföreningen i Örkelljungas verksamhet vid Solängskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, konfessionella inslag i utbildningen samt särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Kristna skolföreningen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Undervisningen i musik är fri från konfessionella inslag

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med elever uppger de att det har hänt att de har sjungit kristna sånger på musiklektionen. Bland annat säger de att sångerna handlar om att de ska tacka Gud. Ett exempel som eleverna nämner och Skolinspektionens utredare hör vid besöket, är sången "Danke, danke, danke". Elever säger att det var första gången de sjöng den sången och att det var när de hade en vikarie i musik. I kompletterande intervju med lärare i musik samt vikarierande lärare framkommer i huvudsak följande. Sången "Danke, danke,

danke” är en tysk barnvisa som den vikarierande läraren använde sig av på musiklektionen. Syftet med detta var att dels visa på olika kulturer, dels ett sätt att träna rytmik utan att klappa. Den skulle inte uppfattas som en kristen sång i Tyskland utan som en tramsig barnsång. Den ordinarie musikläraren har aldrig tidigare hört denna sång och säger att de inte sjunger några kristna sånger i musikundervisningen. Hen tillägger att de övar på traditionella psalmer inför skolavslutningar i vissa klasser, exempelvis ”Nu tändas tusen juleljus” och ”Den blomstertid nu kommer”, men att det inte är konfessionellt utan ett uttryck för svensk tradition och kultur. Även rektorn och huvudmannens representanter uppger att det kan förekomma klassiska låtar med kristna inslag och psalmer som till exempel ”Den blomstertid nu kommer” i musikundervisningen men att dessa sånginslag speglar olika tidsåldrar och kulturer och inte utgör konfessionella inslag.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 7 § skollagen framgår att undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten vid Solängskolan uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med elever, lärare, elevhälsans personal och rektorn framgår att det finns tillgång till elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För eleverna finns det tillgång till elevhälsans samtliga kompetenser; extern skolläkare via avtal och skolpsykolog som inkommit med intyg om sådant uppdrag på skolan. Kurator, specialpedagog och skolsköterska är anställda av huvudmannen för skolan. Rektorn och elevhälsans representanter uppger att det finns tillräcklig tillgång till elevhälsa så att de kan genomföra sina olika uppdrag i förhållande till elevernas behov. Rektor uppger i inkommen komplettering att information som fanns tidigare på skolans hemsida om att det saknas specialpedagogisk kompetens, nu har strukits för att bättre spegla dagens situation.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 25 § skollagen framgår att det för eleverna i bland annat grundskolan ska finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska,

psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten vid Solängskolan uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Anna Thuröe

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Thuröe

X Charlotte Lindmanner Sultan

Föredragande
Signerat av: Charlotte Lindmanner Sultan

I ärendets handläggning har även utredare Johanna Tinghammar Bruck medverkat.